

Rwanda (1978-1985)
2003-2009
Stichting IFUNI 2009-2024

Rwanda, land van 1000 heuvels Hart van Afrika.

Verhalen over projecten
van Stichting IFUNI

Binnenkant omslag:

Bezoek aan Murambi in 1985

Daar zeiden ze: "Baradukunda" (ze houden van ons).

Dat was ook zo en bleef meer dan 40 jaar lang.

Tekst : Jan en Nelleke van Schaardenburgh-Luijendijk
Vormgeving : Marcel Huijsman
Druk : BZ Repro, Digitale druk, Haaksbergen
Foto's : Petra Elzes, Ole Grøntvedt,
Toon 't Hoen, Bert ten Kate en
Jan en Nelleke van Schaardenburgh

Inhoud

Titelblad	1
Inhoudsopgave	2
Voorwoord	3
Kartrekkers Stichting IFUNI	4
Spreekwoorden	7
Poppenatelier Coöperative "la Confiance" in Gisenyi	8
Kaartenatelier in Gisenyi	14
Zwemclub ANAGI in Gisenyi	16
Shalom Kleuterschool in Gisenyi	18
Moeder- en Kindzorg van de Compassion in Gisenyi	22
Kigarama diverse projecten	24
Rubengera	28
Van Slakkenhuis tot Hermitage Remera - Ruhondo	32
UBWUZU betekent (= "vreugde") in Byumba	36
Hannah Ministries project Tumurere in Byumba	40
APAPEB o.m. internetonderwijs	42
HOPE Nursery School in Byumba	44
RAINBOW School Ndera / Buhoro	48
Reizen met IFUNI	54
Noodhulp	56
Beurzen	57
Dankwoord	58
Gegevens IFUNI	59
Nawoord	60

Niets in deze uitgave mag worden verveelvoudigd en of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, social media, of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de samenstellers.

Voorwoord

"Vriendschap vergt voetenwerk en ontmoeting"

Jan was van 1978-1985 missionair predikant bij de EPR, Eglise Presbyterienne au Rwanda in het Noord Westen van het land.

Hij was door de Zending van de Gereformeerde Kerken in NL (nu PKN) uitgeleend aan de EPR. Wij woonden in Gisenyi als gezin met 3 kinderen.

Sinds 2003 komen wij opnieuw in Rwanda. Er had een oorlog van 1990 tot 1997 gewoed met als ergste de verschrikking van de 3 maanden Genocide in 1994. Een machtswisseling had plaats gevonden. Velen waren getroffen door grote verliezen binnen de familie. Mensen waren vermoord, anderen hebben huis en haard moeten verlaten of waren nog steeds op de vlucht.

We wilden graag meeleven. Zo mogelijk ook wat doen na ons pensioen in 2005! Klein begonnen vormden we in 2009 een Stichting met als symbool het hakje: de IFUNI n.a.v. een Rwandees spreekwoord: het hakje, waarmee je het onkruid uit de vriendschap houdt, is de voet!

Alle initiatieven voor de projecten kwamen tot stand door vragen van Rwandese vrienden/ de kartrekkers van de projecten.

Wij boden ondersteuning (in geld en aandacht), zij deden het werk! De projecten waren in principe kortlopend zowel klein als groter, maar altijd gericht op zelfstandigheid.

Inmiddels is het 2024 en bestaat stichting IFUNI op 22 oktober 15 jaar. Wij zijn duidelijk ouder geworden en willen een en ander een beetje vast leggen. De wat grotere projecten zijn in dit boekje beschreven. Hopelijk kunt u ervan genieten.

Jan en Nelleke van Schaardenburgh-Luijendijk.

Dit boekje wordt opgedragen aan de Rwandese opa van onze kinderen: Pasteur Nzabahimana Simeon (geb 1930, overl. in 2007) en zijn familie.

Kartrekkers

Stichting IFUNI

Door de jaren heen hebben we vele Rwandese initiatiefnemers ontmoet. Wij noemen hier de belangrijkste kartrekkers.

Nzaba 1979

P. Simeon Nzabahimana was de Rwandese opa van onze kinderen. Hij stond aan de wieg van de sous- region Gisenyi (dit zou in 1982 de 4e regio worden van de EPR). Ook was hij de voortrekker van de leraren opleiding, het CERAI in Rubengera (1984), van het Guesthouse Bethanie (1984) en de diaconessengemeenschap, Abaja ba Kristo in 1984. Hij was zeer ondernemend, godvrezend en zag overal kansen. Als 12 jarige jongen zag hij al dat een varken in een worp soms wel 12 jongen wierp. Vanaf 2003 logeerden we steeds bij hem. Helaas overleed hij al in 2007. Hij stond aan de wieg van de projecten van IFUNI in Rubengera

De dames van het poppenatelier

Het **poppenatelier** startte in 1987 met circa 35 jonge vrouwen. Vanaf 1990 zijn ze al een zelfstandige cooperatie: "la confiance".

Na de genocide en oorlog ging men in 1997 met 13 vrouwen verder die elk een lening namen voor materiaal en naaimachines.

Wij kwamen ze tegen in 2003 en konden helpen bij verkoop van hun producten in Nederland. Duidelijk zijn ze in hun verzoeken om hulp af en toe. We bewonderen hun planning, solidariteit onderling (ze helpen de gezinnen waarvan een lid overleden is) en vechtlust.

Sebuhorho Fulgence

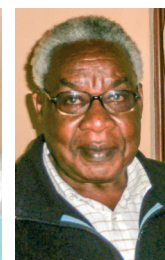
Rufoko Emmanuel

Sebuhorho Fulgence leerden we al in 1978 in Gisenyi kennen, 16 jaar oud. Hij was wees, kwam uit Rubengera en ging naar school in Goma. Hij hielp vanaf het begin bij de ontwikkeling van het terrein (vol lavastenen). In 1981 werd hij boekhouder voor het centrum en rechterhand van P. Jeremie. Hij was zeer loyaal aan de kerk en ook aan ons en onze opvolger!

In 2003 kwamen we weer in Gisenyi. Er was een bloeiende kerkgemeenschap. Fulgence heeft de belangen van het **poppen- en kaartenatelier** in Gisenyi zeer behartigd, samen met **Rufoko Emmanuel**. De laatste startte ook een **zwemclub**. Samen zorgden ze voor de **projecten in Kigarama**. En later voor de **kleuterschool in Gisenyi**.

Fulgence overleed in 2012, Rufoko in 2015.

Blandine Kamuyumbu (maatschappelijk werkster) is de vrouw van **Michel Bugingo**, arts, destijds de directeur van het ziekenhuis in Gisenyi. Wij werden vrienden. Met hulp van Kinderpostzegels NL (dankzij bemiddeling van Pien de Lange) konden Blandine en Nelleke de start realiseren van de 1e lokale Rwandese kleuterschool, Mweija, in Gisenyi.

Blandine en Michel in 2016

In 2003 zagen we elkaar weer in Byumba. Daar was Blandine manager van het guesthouse van de Anglicaanse kerk. Ze had al verschillende projecten helpen starten: o.a een lokale boerenleenbank bij hen aan huis (Iriba); ze had de weduwwomen georganiseerd zodat Byumba schoon bleef, en een maracoucha fabriekje opgezet. In 2007 startte Blandine een hotelletje, later **UBWUZU**. Dat werd een succes (**zie projecten in Byumba**)

Violette Nyirarukundo en
Epafrodite Mwenedata

Violette Nyirarukundo en Epafrodite Mwenedata:

Wij kenden hen al vanaf 1978 als dochter en schoonzoon van P. Nzabahimana. Na het plotselinge overlijden van P. Nzabahimana in 2007 kreeg Jan zijn kamer als logeeraadres in Kigali. Zij werden hele goede vrienden. Beiden hebben veel voor de kerk in Kigali betekend. Meer dan 25 jaar was Violette voorzitter van de diaconie en Epa voorzitter van de kerkenraad van Kiyovu. Na Epa's pensioen verhuisden ze naar Ndera in 2012. Daar wilden ze ook een EPR gemeenschap vormen. **Epa droomde over een complete school in Ndera.**

Edgar Gakindi

Edgar Gakindi kwam uit Rubengera. Zijn vader vertaalde de kinderbijbel van Anne de Vries, een begrip in NL: "Kera Habayeho". Naast een kleine garage begon hij o.m. een eigen reisbureautje en verzorgde voor ons altijd het vervoer. Hij stierf in 2015. We missen hem zeer. Van **groepsreizen** kwam het niet meer.

P. Pascal Batarigaya en Louise Uwimana

P. Pascal Batarigaya en **Louise Uwimana leerden** we kennen in Byumba. toen hij in 2008 nog maar net vice-president van de EPR kerk was geworden. Door een lelijke beenbreuk bij een auto-ongeval was hij een jaar lang aan huis gekluisterd. In maart 2015 werd hij president van de kerk en begon Louise met een groep ouders, te overleggen hoe ze betaalbaar kleuteronderwijs in Byumba konden organiseren. Aanvankelijk in een kapel dichtbij hun huis. Dat lukte goed. Met hulp van een grote sponsor kon via IFUNI een huis aangekocht worden. De **Hope kleuterschool** is nu ook voor de armen een betaalbare mogelijkheid.

Spreekwoorden

Het Kinyarwanda is een prachtige taal

Verhalen en spreekwoorden werden steeds doorverteld en waren veelzeggend.

Jan gebruikte graag spreekwoorden, daarom geven we er enkele aan u door.

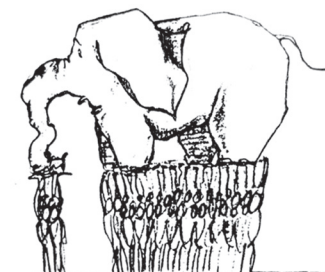
Een paar Rwandese spreekwoorden over samenwerking en geduld:

"Kubana ni kubaho"

samen zijn is welzijn!

"Abashyize hamwe batwara inzovu ku mashyi"

Onze favoriet! Samen kun je een olifant op handen dragen; eendracht maakt macht.

Abashyize hamwe batwara inzovu ku mashyi.

"Imana ifasha abifashize"

God helpt, wie zichzelf helpen.

"Buhoro, buhoro bugeza umuhopfu kw'iriba"

Een rustig tempo maakt dat zelfs de aardworm bij de bron komt.

"Uwitonze akama ishashi"

Wie geduld heeft zal het kalf melken. Vooral gebruikt als mensen actief geduld moesten oefenen en aandacht aan het doel blijven geven.

Poppenatelier

cooperative la Confiance

Gisenyi

Rond 1987 begonnen enkele echtgenotes van Heineken-personeel bij de brouwerij poppen te maken met 30 baanloze vrouwen.

Via de Ned. Ambassade (1989) kwam er geld voor een bescheiden gebouw. Daar was ook ruimte voor een kaartenatelier voor straatjongeren. Het gebouw stond op het terrein van de E.P.R. kerk in Gisenyi, Wij kenden een aantal leden goed. Waaronder Estheri Kakuze, onze vroegere hulp en de vrouw van Sebuhoro Fulgence, Adeline.

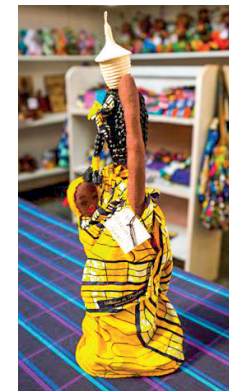
1987

Het poppen atelier, de vrouwen in overleg in het winkeltje

Medewerkers bij het planbord

Pop met kaartje van de maakster

1997

Na de gruwelen van de oorlog en genocide ging in 1997 het atelier, leeggeroofd, verder met 13 vrouwen van allerlei gezindten waaronder ook 2 moslima's.

Ieder nam een aandeel van 400.000 Fr. Rw. voor de aankoop van machines en materiaal. Gaandeweg werd dat bedrag terugverdiend. Door toedoen van ambassade-personeel kwam er ook een internationale clientele.

De zakken van de brouwerij als vulmateriaal

Als het weer het toelaat kunnen ze buiten werken

Buiten zakken aan het uithalen

2005

Binnen in het atelier

Alle producten hebben een kaartje met de naam van de maakster. Bij de verkoop krijgt zij 40% van dit bedrag voor de stof betaald, 20% ervan is voor de gezamenlijke vaste lasten en 40% is maakloon.

De brouwerij levert nog steeds de zakken voor de vulling van de poppen. Elke vrijdagmiddag werken ze voor de families van vrouwen die na 1997 overleden zijn en daardoor soms behoeftig zijn geworden.

2005

Sinds 2003 ondersteunden we hen bij de verkoop van producten en we namen ook heel wat leesbrillen voor hen mee

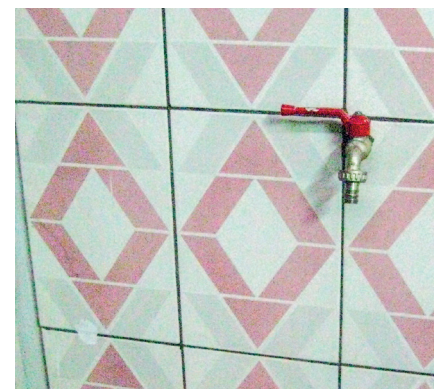
Leesbrillen voor de medewerkers

2012

In 2012 hielpen we hen bij
- een betere watervoorziening
- en een binnenkraantje
- meer licht in het atelier en
- herstel van muren die door inslag van grond/regenwater waren beschadigd.

Water en licht, ramen en lucht

Het binnenkraantje

Watervoorziening

2016

Vanaf 2016 spaarden de vrouwen voor een pensioenvoorziening. Aanvankelijk wilden ze een huis kopen en exploiteren als Bed en Breakfast. Ze maakten daarvoor o.a. 500 sleutelhangers, te verkopen door IFUNI. Een huis kopen bleek niet haalbaar.

Naast poppen werden er kleurrijke tassen gemaakt

Vrouwen Pat. en bord

2017

Vanaf 2017 werden 3 groepen van telkens 4 stageaires opgeleid. Dat project is goed gelukt met hulp van stichting speeltuinvereniging de Houtmaat. Sommige nieuwe leden hebben zich ingekocht. Anderen gingen zelfstandig verder.

2020

De 15.000 euro die Stichting IFUNI bij elkaar bracht en de 10.000 euro die zij zelf bij elkaar spaarden, werd gelijkelijk onder de oude cooperatielieden verdeeld. Zo kon ieder zelf beslissen hoe ze dit geld als pensioen wilde investeren. De ondersteuning van dit project is door ons in 2020 afgesloten.

In de winkel

De vrouwen met stageaires en hun kinderen, anno 2020

Kaartenatelier

Gisenyi

In '87 startte, gelijktijdig met het poppenatelier, in Gisenyi het kaartenatelier met 30 jongens. Dit stond onder auspiciën van een Duitse organisatie die onder straatjongeren werkte.

7 jongeren waren er nog over toen wij in 2003 voor het eerst weer in Gisenyi kwamen. Zij werkten alleen op bestelling en hadden geen voorraad.

Alles ging handje constantje en werd meteen weer uitgegeven. Een aantal van deze jongeren was al vader.

2003

Kaart met dansende vrouwen

met Rufoko Emmanuel

Vanaf 2006 hebben we regelmatig mooie kaarten van hen afgenomen. Veel hadden ze niet nodig: bananenschors, een scheermesje, beenderlijm en kaarten + een tafel en stoelen.

In 2008 werkten ze voor nieuwe fietsen die uit de opbrengsten van de kaartverkoop betaald konden worden. Met die fietsen probeerden ze als er geen werk

was, wat bij te verdienen. Een poging om ze te helpen met de vorming van een coöperatie onder begeleiding van Sebuhoru Fulgence en Rufoko Emmanuël mislukte. Er was onvoldoende motivatie bij hen. De jongens wilden elders zelfstandig verder.

Wij besloten niet met hen door te gaan.

Het project werd in 2010 afgesloten.

2007

Met de zelf verdiende fietsen

Zwemclub

ANAGI,

Gisenyi

Asociation
de Natation, **G**isenyi

Voor de oorlog gaf de encadreur van de jeunesse van de prefectuur Gisenyi: onze vriend Rufoko Emmanuel, al langere tijd zwemles aan volwassenen in het KIVU meer. Daar was grote behoefte aan omdat er geen formeel zwemonderwijs bestond en maar weinigen konden zwemmen. Pootje baden in het KIVU- meer durfden dan ook niet veel Rwandezen.

Na de genocide was Rufoko zijn zwemles - drijfmetaal kwijt geraakt. Hij wilde graag weer beginnen om kinderen en volwassenen zwemles te geven. In 2007 kregen wij gratis van Zwembad "de Wilder" in Haaksbergen al hun afgeschreven "kurken": het drijfmetaal dat Rufoko heel goed kon gebruiken.

Het toezien oog van Rufoko

Kinderen zitten geduldig te wachten met hun kurken om.

Volwassenen, eerst de bewegingen goed leren!!

En dan lekker leren duiken!

Verder zocht Rufoko contact met de African Social Club in Kigali om wedstrijden te kunnen organiseren. Ook kreeg hij financiering voor een begeleidingsbootje via Duitsland.

Vanaf 2011 werd dit project door anderen voortgezet omdat Rufoko ernstig ziek was geworden. Hij is in 2015 overleden.

Shalom Kleuterschool in Gisenyi

In 2009 krijgen we bericht dat de parodie Gisenyi van de EPR op hoop van zegen een Centrum voor de Compassion annex een kleuterschool gaat bouwen.

Stagnerende bouw...

Met vereende krachten

IFUNI springt in als blijkt dat ze ondanks alle inzet niet verder kunnen bouwen. Met hulp van IMPULSIS en Stichting IFUNI kunnen ze in 2010 en 2011 toch verder met het gebouw.

Kinderen van de Compassion

Doel: de opvang van de kinderen van de Compassion 4-18 jaar. Zij worden in de vakanties en op zaterdag opgevangen en krijgen bijlessen, uniformen, voedselhulp zo nodig en schoolgeld voor andere scholing.

P. Joseph Ndagi, Sr Aloysie en Sebuho Fulgence

De nieuwe school krijgt een naam

2013

In 2013 start de kleuterschool met 1 onderwijzeres. Het schoolgeld is voor als nog een grote drempel. In 2014 zijn er 2 klassen. Dan volgt de aanleg van een speelterrein + nieuwe toiletten en een magazijn.

Het oudercomite waakt over het beheer van de school en zorgt voor het innen van het schoolgeld zodat de school zelfstandig kan functioneren.

In de klas

Ouders halen kinderen op van school

Kinderen in de draaimolen van de speeltuin

Spelen in de zandbak

Kringspel met de gasten

Afsluiting van het schooljaar met de ouders

Gelukkige kinderen

Het einde van de schooldag

(2012 - 2016)

Moeder- en Kindzorg van de Compassion in Gisenyi

Toen de kleuterschool in Gisenyi af was, gaf de organisatie van de Compassion Int. in Kigali aan dat naast de 256 kinderen die al geadopteerd waren in Gisenyi ook nog een Moeder en Kindzorg project gestart mocht worden voor 35 zwangere vrouwen. Daar zou 1 lokaal van de kleuterschool voor gebruikt worden. Fulgence Sebuhoza was de coördinator van de Compassion geworden.

Zo kregen 35 kinderen van 6 maanden voor hun geboorte tot hun 3e levensjaar een goede start. In principe kwamen ze daarna in het schoolprogramma van de Compassion. Dat bestond uit schoolgeld, buitenschoolse opvang, kleding, hulp

Beeldmerk organisatie van de Compassion Int. in Gisenyi

Vrouwen in blijde verwachting

bij voedsel en gezondheid en dat allemaal tot en met de middelbare school. Dit programma voor alle protestantse kerken in de stad Gisenyi werd helaas in 2016 opgeheven.

Fulgence was in 2012 overleden.

Het wege van de kinderen

Leidinggevendes voor tableaux met vrouwen en de baby's

(2007 - 2017)

Kigarama

Diverse projecten

Na de genocide waren er in de EPR paroisie in Kigarama in de bergen boven Nyundo veel weduwen en wezen. Het was een hard bestaan in dit regenachtige berggebied.

Met hulp van Fulgence, de diaconie van Haaksbergen en de Vijverbergconcernten konden we daar al vanaf 2007 een aantal projecten ondersteunen.

De oproep

Fulgence in gesprek met de vrouwen

De vrouwen kregen een eigen gebouwtje voor de coöperaties en alfabetisatie

Er werden 4 coöperaties van vrouwen gevormd. Zij kregen een eigen gebouwtje en starten met alfabetisatie, elke coöperatie had een geitenproject.

Het geitenproject

De toegangsweg was niet makkelijk

Het transport per fiets over een 'brug'

Later kwam daar een fietsenproject voor jongeren bij. Van Sportzall kregen we voetbalkleding. Op de reis in 2011 bezochten we dit project.

Op bezoek in 2011

In 2012 overleed helaas Fulgence Se-buhoro, onze contactpersoon voor dit project!

In 2013 bereikten ons berichten dat veel jongeren wegtrokken omdat er geen emplot voor hen was. Men leed honger in deze zo vruchtbare bergstreek door de van staatswege opgelegde monocultures. Er was veel erosie en de grond raakte uitgeput. Door de moeilijke bereikbaarheid van dit gebied konden we de weduwen en jongelui daar niet verder helpen.

In 2017 hebben we de voormalige Kapel van Nkuli, inmiddels de nieuwe E.P.R. paroisie Nyabirasi kort kunnen bezoeken. Alle vrouwen van de coöperaties en een aantal leidinggevendenden van de paroisies kregen een Waka-waka- zonnelamp rond de kerst 2017. Bye bye, agatadowa (het brandgevaarlijke petrolielampje)

Jan krijgt hier een 'Goastok'

Voetbalkleding

Weduwen met waka- wakas (zaklantaarn met zonnecell)

(2005- 2008)

Rubengera

Een van de oudste
gemeenten van
de EPR in Rwanda

In Rubengera woonde P. Simeon Nzabahimana, die het evangelisatiewerk in Gisenyi opstartte in de jaren '70.

Jan werd in 1978 aangesteld als kardervormingspredikant in de toenmalige sous-region Gisenyi.

Het huis was een lusthof

Hij hield erg van dieren en had 2 groene handen

P. Simeon Nzabahimana had altijd iets visionairs en ook groene vingers. Hij trok in zijn leven verschillende grote projecten van de grond zoals de School voor CERAI-leraren in Rubengera; Guesthouse Bethanië in Kibuye; de diaconessengemeenschap in Rubengera en de 4e regio van de EPR in Gisenyi.

December 1984 Sr. Christine met ons gezin

2003

Sr. Anke Slagmolen

De kamer van Sr. Christine, achter de kast zat de deur naar de berging waar 9 Tutsi vrouwen 3 maanden verborgen zaten

Fulgence en Sr. Dorien met Sr. Ingrid op bezoek 2003

Ku giti kinini, destijds het centrum van Rubengera

P. Nzabahimana was rond 1987 ook een maaltijdproject voor ouderen met Sr. Christine Schippers begonnen. Zij was na de eerste start van de diaconessengemeenschap, gepensioneerd en in Rubengera bij hem komen wonen. Zr Anke Slagmoelen en Zr Dorien Peet namen de directie over van de zustergemeenschap. Zr. Ingrid van der Mede was na 1994 zeer bij het gezin betrokken en ving zijn 2 zonen. Philemon en Michel op.

Ouderen gingen P. Simeon ter harte en hij wilde dit maaltijdproject graag voortzetten in 2003. Om de kloof tussen "Jong en Oud" te overbruggen droomde hij van een sociaal cultureel ouderenproject:

NDINDA = "wacht op mij".

Een Rwandees spreekwoord zegt:

"Ndinda ni kabiri, ndinda data, ndinda mwana"

dat is :

"Wacht op mij zeg je 2x in je leven: 'wacht op mij papa', en 'wacht op mij kind'."

Een igisoroclub in 1984 in Gisenyi

Vanaf 2006 waren we bezig met een :

- het maaltijdproject Ndinda: er kwam een ontmoetingsruimte en er werd gekookt.
- een ouderen coöperative: Dukome-z'umurava: 'laten we de huisvlijt voortzetten'. Zij kregen 10 igisoro spelen om het aan jongeren te leren.
- Centre Nzaba: zijn huis was tijdens de genocide een soort Anne Frank-huis geweest waar 9 Tutsi vrouwen 3 maanden verborgen zaten achter een kast in de bijbouw van Sr. Christine.

Helaas overleed P. Nzabahimana op 5 april 2007 op 77 jarige leeftijd.

Het maaltijdproject en de zorg voor ouderen zijn in 2009 overgenomen door de diaconessengemeenschap "Abaja ba Kristo" van Rubengera.

Van Slakkenhuis tot Hermitage

Remera - Ruhondo

In Remera- Ruhondo, aan de voet van de vulkanen en bij lac Ruhondo, ligt het retraitecentrum, Foyer de Charité, gesticht en gebouwd door P. Claessens vanaf 1968. Oorlog en genocide hebben veroorzaakt dat dit centrum volledig geplunderd werd. Na 1997 is er steun vanuit Amerika gekomen om dit centrum weer te restaureren.

Het is een prachtig centrum geworden op een bijzondere plek waarin de Foyer de Charité (een groep lekenzusters) samen met P. Zdzislaw, die P. Claessens is opgevolgd, veel middelbare scholieren en andere gasten (religieuzen en leken) ontvangen om zich te bezinnen.

Een beetje afgelegen op de heuvel lag een origineel bouwwerkje dat niet meegenomen was in de restauratie. P. Claessens bouwde in 1968 toen hij in Rwanda ging wonen een rond huisje met een vleugel die van de helling afloopt.

Overzicht retraitecentrum Remera - Ruhondo

Uitzicht op het meer

Het lijkt op een een slakkenhuisje met logeerkamertjes, voorheen de kamers van de eerste zusters, tegen het huisje aan op de helling. Zeer degelijk gebouwd.

Geld voor de restauratie van het historische slakkenhuisje was er niet. Vanaf 2012 hielpen wij daarom met 1000 euro per jaar. Eerst was er de cimentage, alle voegwerk moest vernieuwd. Daarna kwam het dak en het houtwerk aan de beurt. De golfplaten werden vervangen door bitumen. Daarna werd

de binnenkant verbouwd. Van 6 kamertjes werden er 4 gemaakt waarin ook sanitair en douche. Het huisje is nu een hermitage geworden: voor "kluizenaars", stiltezoekers en mensen in een creatief proces. Het ligt op enige afstand van het grote centrum. Je komt er via een " kruisweg". Prachtig!

In 2017 zijn de eerste gasten al geweest. In 2018 met het 50 jarig jubileum is de hermitage officieel geopend. Een prachtig stukje erfgoed is zo behouden!

Zo was het!

P. Zdzislaw en Johana, de uitvoerder bij het slakkenhuisje. Johana was als jongeman ook bij de bouw 50 jaar geleden betrokken

De nieuwe dakbedekking

Zo werd het: na de restauratie 2016

Zes kamertjes werden er vier met sanitair

De kruisweg buiten als entree naar de Hermitage

Interieur van de kapel

Ook willen we u meenemen naar de ronde kapel (de hut van de Rwandeas was rond): ontworpen door P. Claessens i.s.m. een protestantse architect: het hart van de Foyer de Charité. De getijden worden er dagelijks gevierd: dan klinken de ijle prachtige stemmen van de zusters begeleid door de trom. Er is veel ruimte voor stilte en gebed. Alle onderdelen in de kapel hebben een prachtige symboliek: zo verwijzen de vele latten aan het plafond naar al de heiligen die ons zijn voorgedaan. De altaartafel is van 12 balken gemaakt, naar de 12 stammen van Israël, het volk Gods onderweg, en de 12 discipelen. Aan de wand hangt een zwarte madonna. Achter de altaartafel hangt een kruis zonder corpus Christi. Waarom geen corpus Christi? Daarop antwoordde P. Claessens: Dat zijn jullie! Er zijn 6 bijzondere kleine ramen die de vruchten van de messiaanse Geest weergeven: zie Jesaja 11:2.

Jan was goed bevriend met de Poolse pater Zdzislav, die van 1994-2019 vele retraites "rond verzoening" heeft geleid. Hij was daar velen tot grote steun.

De kapelvensters
met diverse voorstellingen
verwijzend naar
Jesaja 11:2

Wijsheid

Inzicht

Kracht

Verstandig beleid

Kennis

Eerbied voor
de Eeuwige

(2007-2014)
Motel
(2016-heden)

UBWUZU

Betekent "vreugde"

Sinds 2009 staat "UBWUZU" onder de bezielende leiding van Blandine Kamuyumbu (1953). Het is een eenvoudig familie-motel, dat zich onderscheidt door: gastvrijheid, betaalbare prijzen, en een goede keuken, 6 kamers met douche en toilet. Er zijn 10 vaste medewerkers en extra oproepkrachten.

De start werd in 2009 mogelijk door een startsubsidie van Lions Club Haaksbergen, i.s.m. Boh Foi Toh en Restaurant De Watermölle. Van RaboBank Almere kwam steun voor aanschaf van een grote tent en tafels

2005 Deze villa kan gehuurd en aangepast worden

2013 De tuin werd prachtig aangelegd, en daar worden ook recepties gehouden.

2009 Een dansgroep

2013 Troubadour met harp

2015 Dansgroep

Het geheim van Blandine, een fornuis op hout gestookt

Excursie in het moeras van Rugezi

Kroonkraanvogels

Familie-avond

Bert sluit de kabels aan voor het internetcafé

Internetcafé

Verder kwam er nog een Internet (café) in april 2014, aangelegd door Bert ten Kate. Er was veel aandacht voor eco- toerisme en cultuur: Rugezi Wetlands (vogelexcursies), wandel gidsen, dansgroepen, kunst en kunstnijverheid etc.

Op 1 juni 2014 werd door grove intriges en valse beschuldigingen UBWUZU door de overheid gesloten. Dienstdoend personeel (6 personen) werd gevangen gezet en pas na vier jaar vrijgelaten. Het oordeel van het Hooggerechtshof was uiteindelijk: "Onschuldig" (!!). Stichting IFUNI hielp bij de proceskosten die aan het zoeken van "recht" verbonden waren.

In 2016 gaat Blandine moedig verder met UBWUZU-II.

Ze vond een nieuwe plek vlak bij het busstation. Het vrijgekomen personeel vond weer werk. De keuken heeft een goede naam. UBWUZU-II stond weer in de Bradt, de internationale reisgids voor toeristen.

Ubwuzu-II

Ontvangst met taart door Blandine

Leveranciers in vol bedrijf

Hannah ministries

Tumurere Byumba

Toen de Anglicaanse bisschop van Byumba Rwaje Onesphore aartsbisschop werd in Kigali, in 2011, moest de nieuwe bisschop Ngendahayo Emmanuel voor het project Tumurere opnieuw naar fondsen zoeken.

Noodhulp 2013-2014

De vrouw van bisschop Rwaje had leiding gegeven aan een aantal ontwikkelingsprojecten in Byumba o.a. een programma voor HIV kinderen die dagelijks een goede maaltijd kregen. Ook werden jonge meisjes tot naaister opgeleid. Een groep vrouwen maakte mandjes.

De nieuwe bisschopsvrouw kreeg nu deze verantwoordelijkheid. Bisschop Emmanuel Ngendahayo zocht naar fondsen voor die maaltijd voorziening voor HIV kinderen en vroeg aan IFUNI om steun.

Vrouwenclub vlecht mandjes

De Rotary-club Haaksbergen heeft in juni 2013 € 4000,- geschonken en stichting IFUNI zelf heeft in 2014 € 1500,- bijgedragen om het mogelijk te maken dat deze kinderen 1 jaar maaltijden konden krijgen. De bisschop kon zodoende intussen verder naar andere fondsen zoeken voor Tumurere.

De kinderen verzorgen de konijnen

Er wordt voor de HIV kinderen gekookt

De gemaakte mandjes zijn klaar voor de verkoop

(2014 - 2024)

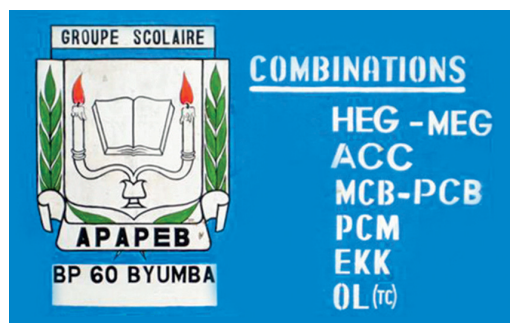
APAPEB

o.m. internetonderwijs

APAPEB is een particuliere middelbare school van ouders in Gicumbi (voorheen Byumba).

Begin 2014 kreeg IFUNI er mee te maken toen er plannen waren voor een internetcafé in UBWUZU.

Bert ten Kate, IT leraar ROC Twente, maakte in april 2014 dit internetcafé mogelijk. Hij installeerde alles en zocht een beheerder/ jongen bij de IT opleiding van APAPEB. Daar kreeg hij ook een vraag om laptops voor de school. In de loop van dat jaar en begin 2015 bracht IFUNI samen met gasten uit Nederland 24 refurbished laptops in de bagage, mee naar APAPEB.

Het beeldmerk APAPEB

Het leerlingenaantal liep terug van 700 naar 400 omdat de subsidie van de staat aan privéscholen ingetrokken is. Alleen staatsscholen krijgen die subsidie nog. Het wordt steeds moeilijker om een school draaiend te houden.

In 2020 zorgde Bert ten Kate nog eens voor 18 laptops en reserveonderdelen. Want van de 1e serie laptops waren de harde schijven gestolen.

In 2023 was Bert weer op bezoek met zijn dochter Dewi, de vakgroep bouw had toen examen.

In 2024 is de school aan de RK kerk verkocht. Inmiddels staat er nu een muur om het terrein. Er is een nieuwe start gemaakt.

De school is behouden voor de regio.

Internetonderwijs

Inspectie van de examens bouw

Het team van leraren en de Hollandse delegatie van Bert en Jan

HOPE Nursery School

Byumba

In Byumba is al sinds 2014 een kleine kleuterschool met zo'n 100 kinderen. Zij begonnen in een gehuurde kapel van de Nazareners.

Aandachtig bij de les

Door de bemiddeling van Stichting IFUNI heeft de kleuterschool van Stichting de Waterlander in 2021 een donatie gekregen om een goed bruikbaar huis aan te kopen en aan te passen als kleuterschool.

Onderwijs voor iedereen

De kleuterschool is een initiatief van Louise Uwimana. Zij is onderwijzeres maar i.v.m. de functie van haar man (president van de E.P.R.), is ze vrijwillig met de plaatselijke arme bevolking in gesprek gegaan over de behoefte aan een betaalbare kleuterschool. Voor de bewoners was een schoolgeld van 35.000 Fr. Rw per trimester = circa 35 euro onbetaalbaar. In overleg met de ouders is afgesproken dat 3 euro per maand wel haalbaar is.

En... wat mooi is, Men wordt niet van school gestuurd als dit eens niet mogelijk is.

2021 Jan op bezoek

Aadachtig bij de les

Oude en de nieuwe wasgelegenheid met wateropslag

Het welkom heten van de gasten

Het doel van de school is opvang van kleuters om ze te helpen te socialiseren en hen al wat voorschoolse kennis bij te brengen zodat er op de lagere school geen onnodige uitval is. Ouders kunnen werken als de kleuters opgevangen worden (armoedebestrijding). Ook kunnen daar andere activiteiten georganiseerd worden, bv alfabetisatie.

Ieder kind krijgt een maaltijd in de vorm van porridge. De school heeft 2 koeien voor de melk en ook wat educatief spel materiaal van Duitse vrienden van Rwanda gekregen.

Plek voor uitbreiding

Jonge moedertjes

Rainbowschool

Ndera / Buhoro

In Ndera/Buhoro, een secteur van de parodie EPR -Kanombe, in Kigali, liepen veel kinderen tot 7 jaar dagelijks rond zonder enige opvang. De ouders hebben geen vast werk, geen land en moeten zien te overleven als dagloners of met hele kleine handel-tjes bv. opkopen en verkopen van groente. Velen zijn analfabeet.

Epa en Violette, de kartrekkers van dit project verhuisden in 2012 naar Ndera. Sindsdien is er een kleine geloofsgemeenschap gesticht op die heuvel, in de salon van een huis in aanbouw. Het was de "droom" van Epa om een kleuterschool te stichten c.q. een multifunctionele gemeenschaps-ruimte voor voorschoolse opvang, alfabetisatielessen, vrouwengroepen, tontines, een gebedsruimte etc.

De gemeenschap bracht zelf al geld bij elkaar via het potje " de staf van Mozes".

Zo begon het (2013)

2014 ' de droom van EPA'
"Hier moet de school komen..."

Stichting IFUNI heeft willen ondersteunen. Al in 2014 gaven we 5000 euro voor de aankoop van een stuk terrein en in 2015 nogmaals voor de verdere uitwerking van een meer-fasenproject voor een complete school. In Rwanda zaten ze niet stil, de EPR-parodie in Kigali/ Kanombe zou eindverantwoordelijk worden.

Een bouwcomite werd gevormd. Er zou in 3 fases gebouwd worden. De bouwvergunning voor fase 1 en 2 kwam in september 2018 binnen.

We spaarden door. Met hulp van o.m. KIA, St. de Houtmaat, PG Meppel en de Wilde Ganzen, diverse diaconieën en particulieren kon in 2019 de 1e steen gelegd worden. St. IFUNI zou de 1e fase helpen financieren. (2 klassen met kerkzaal en sanitair)

1e steenlegging voor fase 1 in september 2019

Bezoek school in aanbouw februari 2020

De bouw zomer 2020

Inmiddels was er einde 2019 in Amerika financiering toegezegd voor fase 2 (+ extra 4 klassen). Maar toen kwam Corona in april 2020, ook in Rwanda. Alles kwam stil te liggen. Er werd zelfs een noodhulp voedselactie gestart door Stichting IFUNI en de Wilde Ganzen. Het werd een lange moeilijke natte zomer. Alles werd duurder, dat gold zeker ook voor de bouw. In Amerika lukte het niet meer om fondsen te werven door Corona - maar er was al wel een bouwput voor fase 2. Zo kon de school niet beginnen. Daarom werd een tussenfase ingelast opnieuw met hulp van de Wilde Ganzen. Ook de kerk (PKN) van Neede ging meedoen.

waarbij op de fundering een dak werd geplaatst: fase 2A. Ook werd er een keuken gebouwd (Een nieuwe verplichting van de overheid.) Zo kon de 1e klas starten in november 2021.

We kunnen toch verder

Fase 2 a met overkapping

Bidden voor het twaalfuurtje

Moedertjes in de dop

De speeltuin van St. de Houtmaat

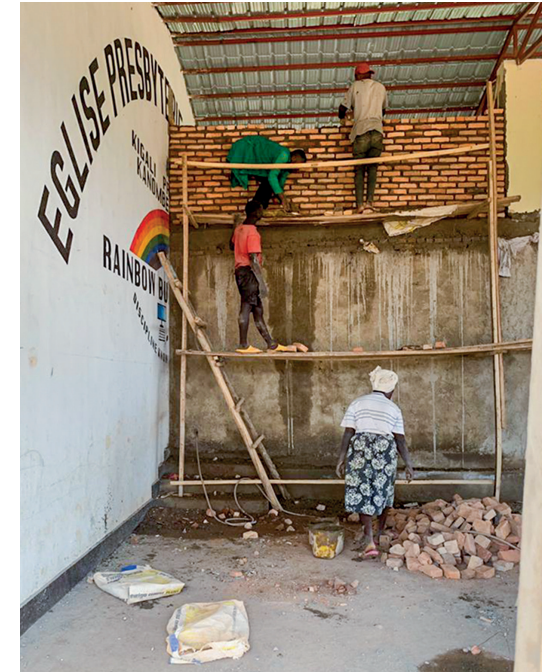

Einde schooljaar, feest

Halverwege 2022, eerder dan verwacht werd in Amerika financiering gevonden voor de afbouw van het hele project van fase 2.

En zie hier het resultaat: een complete kleuterschool: met polyvalente grote zaal, ook als kerkzaal te gebruiken, een goede keuken, sanitair, 4 klassen en een lerarenkamer. Een gebouw met serieuze fundering, die erop berekend is om een tweede verdieping als lagere school er bovenop te zetten (fase 3). Een grote uitdaging voor de EPR om de kleuterschool te runnen, en de bouw van een lagere school voor te bereiden!

De 1e klas lagere school is zo begonnen in september 2023. Inmiddels is er ook een 2e klas gerealiseerd.

De metamorfose van de grote hal aan de gang

Fase 2 is af, in de herfst van 2022.

2022 "Engeltjes" kwamen zingen
toen Epa en Violette 45 jaar getrouwd waren

de eerste lichting kleuterschoolverlaters in toga en baret
(zomer 2023) gaat naar de 1e klas van de lagere school.

Ook is er een polyvalente kerkzaal gekomen. Helaas mag van overheidswege daar alleen bij uitzondering in gekerkt worden. Apart sanitair voor volwassenen is daarvoor nodig!

Als afscheidscadeau willen Nelleke en Jan graag antependia schenken voor de kathedra. Deze antependia zullen ter plekke gemaakt worden.

Fase 3 is de toekomstdroom: een 2e etage op het huidige gebouw zodat de Rainbow school uitgroeit tot een complete lagere school. Een hele uitdaging voor de kerk daar!

Momenteel krijgt de school 60 kleuterbeurzen van 100 euro per jaar via Stichting IFUNI. Dat zal voorlopig wel nodig blijven. Daarom zullen we ook de fondsen die beschikbaar zijn als Stichting IFUNI per 2025 wordt opgeheven, daarvoor blijven reserveren via een andere NGO. De 2e klas lagere school is in september ook gestart

Alle eer en waardering voor Mwenedata Epafra en Nyirarukundo Violette, P. Mukankumburwa Angélique en alle anderen die dit begin mogelijk gemaakt hebben!

Reizen met **IFUNI** voor belangstellenden.

Vanaf de oprichting van Stichting IFUNI was duidelijk dat 'ontmoeting' tussen Rwandezes en Nederlanders één van onze doelstellingen was. Dat zou onder meer kunnen gebeuren via "Reizen in Rwanda".

Contact met de dames van het poppenatelier

workshop: tamboureren bij UBWUZU eerst zij, toen wij!

Toerisme is een goede inkomensbron voor Rwandezes. Vandaar dat we vanaf het begin in 2009 Motel UBWUZU hebben gesteund in Byumba. Naast betaalbare accommodatie is daar ook aandacht voor artisanat, dansgroepen, tambours en toeristische wandelingen en gidsen.

De reizen werden gekenmerkt door

- aandacht voor historie en cultuur in Rwanda: Bezoek aan memorial en diverse musea
- aandacht voor ontwikkelingsproblematiek. Bezoek aan projecten, vertellen rond de dingen die men ziet en Rwandezes die men ontmoet
- aandacht voor natuur: bezoek aan wildpark Akagera, Rugezi moerasen met vogels of het woud; evt bezoek aan vulkanen en/of gorilla's.

Park Akagera

Vogels Spotten in de Rugezi wetlands bij Byumba

Naar de berggorilla's en vulkanen

De reizen waren "low budget" maar niet goedkoop omdat we met kleine groepen op stap gaan. Vliegtickets en vervoer in Rwanda zijn duur. Mensen moeten goed mobiel zijn.

We streefden ernaar 10% van de reisomslag over te houden en te besteden aan de projecten. NB verder konden we altijd de ze koffer van de reiziger vullen t.b.v. de projecten.

Er was 1 voorbereidingsdag, een paklijst en aandachtslijst voor vertrek. Gezamenlijk werd een logboek bijgehouden. Na afloop was er altijd een zeer geslaagde reünie.

Gewaardeerd werd dat Jan zo goed Rwanda kent en Kinyarwanda spreekt en Nelleke arts is. Daardoor kregen de contacten in Rwanda meer inhoud.

Er waren 2 grote groepsreizen, in 2011 en in 2013, daarnaast waren er kleinere reizen met familie en vrienden. En natuurlijk vele projectbezoeken.

Replica koningshut bij Nyanza

Met Edgar Gakindi, fruit kopen langs de weg.

Ondersteuning door

Noodhulp

goede voeding

Er waren veel vrienden die vaak met een kleine gift heel wat konden doen: hulp bij trouwerij of begrafenis, hulp bij studie. Die hulp is door de jaren heen gegeven.

Er waren 2 grotere projecten:

In 2015 in Byumba (in deze uitgave is hier uitvoerig behandeld) Daar hielpen we een jaar lang bij goede voeding voor HIV kinderen.

In 2020 tijdens de coronacrisis en de lockdown toen niemand kon werken, ook niet in Ndera aan de school, kregen in juni 50 gezinnen een voedselpakket en geld voor houtskool, in augustus kregen nogmaals 100 gezinnen dit. Dit alles dankzij steun van de Wilde Ganzen.

Zo zag je kinderen op straat

Keurig gekleed kwamen ze de noodpakketten ophalen.

Ondersteuning door

Beurzen

voor studerende

Vanaf het allereerste begin in 2003 werden middelbare scholieren ondersteund. Vaak kinderen van ouders die in de gevangenis zaten en die wij goed gekend hadden.

Later werd ook een aantal studenten ondersteund, op speciaal verzoek of via crowdfunding.

Beurzen.

Door de jaren heen zijn we mensen tegengekomen die een beroep hebben gedaan op IFUNI voor de studiekosten van hun kinderen. Dit was nodig door werkloosheid, overlijden of gevangenschap van een ouder. Middelbare scholing werd in het begin geregeld via de Stichting Vrienden van Rwanda. Ook enkele volwassenen kregen een beurs. Bij grote beurzen doen we aan crowdfunding.

Onder hen de dochter van Fulgence Sebuhoze en Adeline: Noella studeerde klinische psychologie en werd later een gewaardeerde medewerkster van het Community Based Sociotherapy programma.

Noella Ingabire

Vanaf 2018 verstrekten we vooral kleuterbeurzen, voor de kleuterschool in Gisenyi voor kinderen van arme ouders. Daar zijn in 2022 een groot aantal kleuterbeurzen bijgekomen, voor de start van de kleuterschool in Kigali/ Ndera. Dat zullen we blijven doen tot stichting IFUNI opgeheven wordt. Daarna zal het geld uit het beurzenfonds elders bij een ANBI ondergebracht worden die als mediator voor dit beurzenfonds kan dienen. De bedoeling is dat ook anderen via deze mediator nog kunnen helpen met kleuterbeurzen. De plaatselijke diaconie bepaalt wie de beurzen nodig hebben!

met de hulp van velen

Bedanken

Financiële steun

Totaal is er in die 20 jaar circa
350.000 euro ontvangen.
Daarnaast zijn er giften in natura
gedaan.

Speciaal willen we bedanken:

- De Diaconie van van de Protestantse kerk in Haaksbergen, vele jaren lang.
- Stichting Rotterdam
- Stichting: 'Het arm Kinderhuys van Breda'
- Vijverbergconcerten
- Lionsclub Haaksbergen
- Rotary Haaksbergen
- Impulsis
- Insingerstichting
- Wilde Ganzen
- KIA Meppel (2017- 2020)
- KIA Neede (2020- 2023)
- Diaconie van de Protestantse kerk in Zutphen
- Diaconie van de Protestantse kerk in Losser
- NPB Eibergen
- Stichting Oorsprong, Doel en Zin.
- Stichting de Houtmaat, Hengelo
- Groothuisfonds, Hengelo
- Zendingsdiaconessen in Amerongen
- Soroptimisten van Enschede
- de Hofstee stichting
- Stichting de Waterlander
- Stichting Jan en Anje Perdok
- Daarnaast kregen we van vele particulieren ook grote en kleine giften. Hen noemen we niet apart!
We tellen alle penningskes en zijn daar blij mee.
Bedragen noemen we niet in dit boekje.

In natura:

Sport 2 all (sportkleding) en zwembad de Wilder (kurken)
en ROC Twente (laptops).

Gegevens Stichting IFUNI.

De naam is ontstaan n.a.v.
het Rwandese spreekwoord:

"IFUNI ibagara ubushuti ni akareng"
of wel "het afgesleten hakje,
waarmee je het onkruid uit de
vriendschap houdt, is de voet",

dus :
"Vriendschap vergt voetenwerk".

De stichting is opgericht op 22-10-2009.
Zij is ingeschreven bij de K.v.K. Oost-Nederland, nr. 08209062.
Zij heeft een ANBI-status. RSIN- of fiscaalnummer 8214 16 601.
De doelstelling en de ANBI verslagen zie: www.stichtingifuni.nl

De bestuursleden zijn vrijwilligers:
Jan van Schaardenburgh, voorzitter,
Nelleke van Schaardenburgh- Luijendijk,
secretaris/penningmeester,
Toon 't Hoen, adviseur scholing,
Bert ten Kate, adviseur algemeen en IT,
Michel Bihimana, adviseur IT en Rwanda.

De website wordt beheerd vanaf 2014 door Marike en Fieke Luijendijk,
voorheen door Michel Bihimana. Hij zal dat na 2024 blijven doen.

IBAN-nr. NL67RAB00154 1742 38
t.n.v. Stichting IFUNI, Haaksbergen RSIN- of fiscaalnummer 8214 16 601

Voor informatie over:
de kerk, de EPR/ PCR: www.epr.rw
Rwandese ambassade in Nederland: www.ambalahaye.nl
of voor reizen naar Rwanda: www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/reisadviezen

Nawoord

“ Als de jager verslag doet, zal de leeuw nooit een held worden”

Afrikaans spreekwoord

De verteller bepaalt het verhaal: daarom is onderling contact en “er zijn” voor de mensen zonder macht zo’n goede zaak! Dat wilde en deed Stichting IFUNI. Wij vonden met name de ‘overlevers’ aan de zijkant van de samenleving ‘helden’.

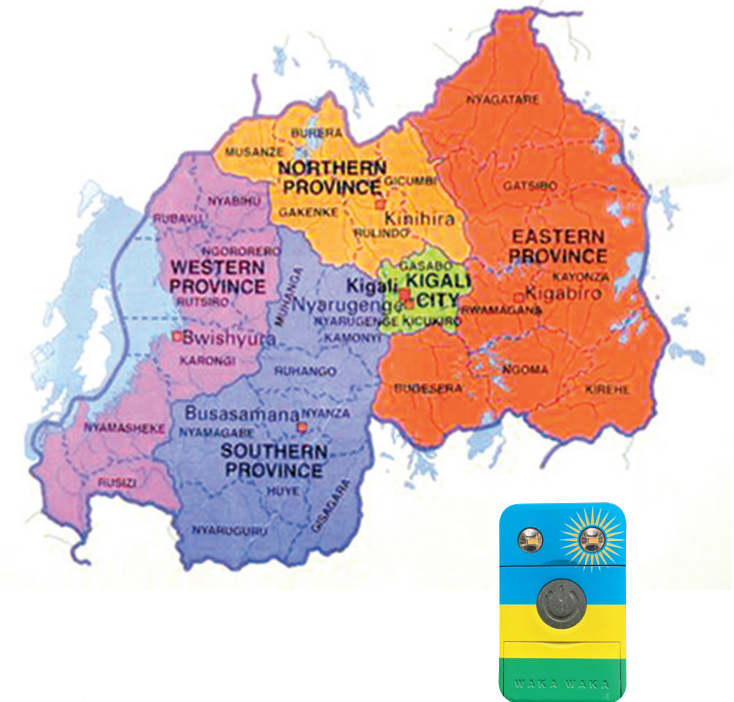
Van 1977 tot 2024 47 jaar lang heeft ons leven in het teken van Rwanda gestaan. We leerden met vallen en opstaan de taal, de mensen en hun gewoonten kennen. We maakten er vrienden voor het leven. We zagen de rijkdom aan cultuur, sociale relaties. De vindingrijkheid van mensen om te dealen met armoede en schaarste. Overleven na een tijd van genocide! We zagen hoe macht corrupteert en hoe wetten vaak de bevoorrechten dienen.

Wij worden ouder en moeten loslaten.
We zijn dankbaar voor wat we aan Rwanda hebben kunnen beleven. Met hulp van onze medebestuurders en van allen die het werk van IFUNI hebben gesteund in de afgelopen jaren, maar vooral door de kartrekkers in Rwanda, is alles tot stand gekomen. Het was veelal “goed nieuws”.
Het slechte nieuws was dat er ook mensen zijn, die uit zijn op macht en gewin. Daar laten we ons niet door bepalen.
We danken ieder die bijgedragen heeft uit de grond van ons hart!

Wat de toekomst ook mag brengen:
We vertrouwen erop dat we allen door Gods Liefde omsloten blijven.

Vrede, vreugde en alle goeds,
Jan en Nelleke van Schaardenburgh – Luijendijk

De nieuwe kaart van Rwanda

Marcus 6:41-44

[illegible]

The boundaries and names shown and the designations used on this map do not imply official endorsement or acceptance by the United Nations.

Stichting Ifuni

Kleinschalige projecten
voor:

Armoede bestrijding

Geitencoöperaties • Poppen en kaartenatelier
Samen land bewerken • Zeepfabricage,
Transport d.m.v. fietsen

Scholing

Alfabetisatie • Kleuterschool • Beurzen • Sport

Ecotourisme

Motel UBWUZU • Dansgroep • Gidsen

'ontmoeting' tussen
Rwanda en Nederland

Voor info:
www.stichtingifuni.nl

